

Verslag netwerkdag voor taalspecialisten | 20 april 2017 Domstad Utrecht

Zo'n 60 taalspecialisten bezochten deze dag met het thema 'Evalueren in het taalonderwijs'. In alle bijdragen kwam dit thema terug. Dit leverde mooie gesprekken en inzichten op! Aan het eind van de dag verzamelden we de parels en puzzels die we met elkaar deelden via postkaarten.

Plenaire lezingen

Gespreksonderzoek en gesprekstoetsing: het peilingsonderzoek mondelinge taalvaardigheid |

Tom Koole, Aniek Geelen, Mirna Pit

Onder de naam [Peil.onderwijs](#) voert de Inspectie de regie over periodieke peilingsonderzoeken in het primair onderwijs. De onderzoeken van Peil.onderwijs brengen in beeld welke kennis en vaardigheden leerlingen hebben op de gepeilde inhoudsgebieden en hoe het aanbod van scholen er op dat onderdeel uitziet.

Peil.onderwijs is de opvolger van PPON, uitgevoerd door Cito.

In de zomer van 2016 gaf de Inspectie opdracht het peilingsonderzoek mondelinge taalvaardigheid in het basisonderwijs uit te voeren. Het peilingsonderzoek beoogt in kaart te brengen hoe het onderwijs in mondelinge taalvaardigheid is georganiseerd, en wat het niveau is van verschillende mondelinge taalvaardigheden. Daarbij heeft de Inspectie voor het eerst de wens uitgesproken niet alleen spreek- en luistervaardigheid te meten, maar ook gespreksvaardigheid.

De opdracht om deze peiling te organiseren is gegaan naar Bureau ICE. Zij zijn daarmee onder andere verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het toetsinstrumentarium. Mirna Pit vertelde in de lezing dat ICE voor de ontwikkeling van dit instrumentarium zich heeft laten adviseren door leraren po (de werkveldcommissie), wetenschappers en andere domeinexperts (de expertgroep).

Tom Koole (lid van deze expertgroep) vertelde vervolgens over hoe inzichten uit onderzoek naar gesprekken en gespreksvaardigheid hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het toetsinstrumentarium. Hij deed dat aan de hand van filmpjes uit de pilotfase waarin we leerlingen zagen discussiëren. Rond het voorbeeld "Wat gaan we dan doen? Ik dacht aan koekjes" liet hij verschillende aspecten de revue passeren.

Aniek Geelen vertelde vervolgens over de opzet van de toetsing, het ontwerpproces van de toetsen en de beoordelingsformulieren. De resultaten van de toetsen zijn inmiddels binnen, dus de analyses kunnen beginnen. De uiteindelijke rapportage zal worden gepubliceerd door de Inspectie van het Onderwijs, waarschijnlijk begin 2018.

Tom Koole is hoogleraar Taal en Sociale Interactie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

*Aniek Geelen is toetsdeskundige bij Bureau ICE en projectleider bij Bureau ICE van het peilingsonderzoek mondelinge taalvaardigheid.
Mirna Pit is manager toetsontwikkeling en onderzoek bij Bureau ICE.*

- Download [de presentatie](#)

Taal binnen het vernieuwde toezicht | Herman Franssen

Herman Franssen nam ons mee in het vernieuwde onderzoekkader van de Onderwijsinspectie: wat zijn de belangrijkste veranderingen inspectietoezicht en hoe wordt zicht op het taalonderwijs in het nieuwe waarderingskader verkregen. Herman vertelde dat het nieuwe onderzoekkader een impuls moet gaan geven aan de kwaliteit van het onderwijs op alle scholen. De focus moet liggen op ontwikkeling. Bovendien wil het nieuwe waarderingskader beter zicht geven op wat moet (de wettelijke voorschriften) en wat mag (de eigen aspecten van een school). Hierdoor is er dus ook ruimte voor andere kenmerken van goed onderwijs die niet wettelijk zijn vastgelegd. De ondergrens in het nieuwe kader is niet alleen meer gericht op opbrengsten, maar ook op proceskenmerken (zoals bijvoorbeeld Didactisch handelen). De Inspectie wil dus veel meer op de stimulerende stoel gaan zitten en is nieuwsgieriger naar de eigen keuzes van scholen. Herman vertelde verder dat in het vernieuwde toezicht de besturen voor de inspectie een belangrijk aangrijpingspunt gaan vormen. Aan de hand van [het onderzoekskader Primair Onderwijs](#) gingen we vervolgens in gesprek over de rol van taal in het nieuwe kader en wisselden we uit welke eigen aspecten van kwaliteit we al tegenkomen in scholen.

Herman Franssen is Inspecteur Primair Onderwijs bij de Inspectie van het Onderwijs. Binnen de Inspectie is hij voorzitter van de Expertgroep Taal PO en houdt hij zich bezig met internationalisering.

- Download [de presentatie](#)

Keuzeprogramma

Beoordelen van schrijfvaardigheid | Monica Koster

In tegenstelling tot andere vakken en vakgebieden is het beoordelen van schrijfvaardigheid niet simpelweg een kwestie van scores met behulp van een antwoordmodel. Of een tekst geslaagd is of niet hangt van allerlei aspecten af, zoals de inhoud van de tekst, de structuur, de stijl en de woordkeuze. Maar ook aspecten zoals spelling, interpunctie en handschrift kunnen hierbij een rol spelen. Wat nog bijdraagt aan de beoordelingsproblematiek is dat beoordelaars verschillen in welke aspecten zij belangrijk vinden bij het beoordelen van een tekst. Beoordelaars kunnen enorm verschillen in hun beoordeling als wordt gevraagd om een oordeel te geven over de tekst als geheel en om tot een betrouwbaar oordeel te komen, hebben

beoordelaars houvast nodig. Een manier van beoordelen die niet al te tijdrovend is, recht doet aan de tekst als geheel, maar toch betrouwbaar is, is het beoordelen met behulp van beoordelingsschalen met ankerteksten. Deze schalen bestaan uit vijf teksten, oplopend in tekstkwaliteit, die de spreiding van de verschillen in tekstkwaliteit van groep 6 tot en met 8 weerspiegelen. Uitgangspunt van de schaal is een tekst van gemiddelde kwaliteit (hij voldoet aan de opdracht, de boodschap komt over maar ook niet meer dan dat). Rechts hiervan op de schaal staat een tekst die iets beter is en een zeer goede tekst, links ervan een tekst die iets minder goed is en een zwakke tekst. Onder de teksten staat een korte toelichting waarom een tekst geplaatst is op deze plek op de schaal. Er zijn drie beoordelingsschalen: voor verhalen, overtuigende en beschrijvende teksten. De schalen kunnen niet alleen gebruikt worden voor het bepalen van de kwaliteit van een tekst, maar ook als hulpmiddel bij het geven van feedback, en om de ontwikkeling van een leerling te volgen door de leerjaren heen.

Monica Koster is in september 2016 samen met Renske Bouwer cum laude gepromoveerd aan de Universiteit Utrecht op de lesmethode Tekster. Ze is nu uitgever van Tekster (www.tekster.nl) en lid van de stuurgroep van het Landelijk Netwerk Taal.

- Download [de presentatie](#)

Van rangschikken groei je niet | Karen Heij

De presentatie van Karen Heij maakte heel wat los bij de deelnemers. We concludeerden dat het eigenlijk jammer was dat deze sessie subplenair geprogrammeerd stond: hier hadden we wel met alle deelnemers over door willen praten.

Karen presenteerde ons eerst een kort historisch overzicht, waarin ze schetste hoe we het komt dat we steeds meer zijn gaan meten en hoe ons denken over ontwikkeling en toetsen gevormd is door deze historie. Daarna legde ze ons de achterliggende principes van de Eindtoetsen uit en hoe scores daarin tot stand komen. Karen betoogde vol vuur dat het voortdurend vergelijken van leerlingen met elkaar om ze te kunnen rangschikken van 'vaardig' naar 'minder vaardig' grote effecten heeft op onze manier van denken over de ontwikkeling van kinderen en op de ontwikkeling zelf. Daarom sloot ze af met haar conclusie dat we van scholen geen sorteermachine maar een kansenmachine moeten maken. Een betoog om verder over door te praten en te denken!

Karen Heij is werkzaam als zelfstandig toetsexpert en doet onderzoek naar de cultuur van toetsen in Nederland. Tot 1 april 2016 was zij werkzaam als directeur bij Bureau ICE, en daar onder andere verantwoordelijk voor de eerste versie van de IEP (eindtoets).

- Download [de presentatie](#)

Formatief evalueren in de taalles | Joanneke Prenger

Via een interactieve workshop legde Joanneke Prenger de deelnemers uit wat de kernaspecten van formatief evalueren zijn: inzicht hebben in het leerproces van leerlingen (feed up), weten waar een leerling staat (feedback), naar welke doelen hij toewerkt en hoe hij deze doelen kan bereiken (feed forward). Aan de hand van voorbeelden en onderzoek lichtte ze elk aspect toe. Het stellen van goede leerdoelen en het formuleren van succescriteria gaat verder dan het opschrijven van een leerdoel op het bord. Het gebruik van goede voorbeelden, wisselend in kwaliteit, is hierbij essentieel. Bij het uitdelen van feedback en het zicht krijgen op het leren, is het belangrijk dat iedereen meedoet en betrokken is. Joanneke demonstreerde een aantal technieken. Belangrijk daarbij is dat feedback altijd herleidbaar zijn aan de leerdoelen en dat de feedback de leerling meer tijd moet kosten dan de leraar.

Joanneke Prenger is leerplanontwikkelaar taal in het basisonderwijs bij SLO en voorzitter van de stuurgroep van het LNT.

- Download [de presentatie](#)

Gas geven: doelgericht werken aan taal en lezen in Passend Onderwijs | Judith Stoep

In deze workshop expliciteerde Judith Stoep het gebruik van GAS, Goal Attainment Scaling. GAS is een formatieve toetsingsmethodiek voor het Nederlandse onderwijsveld en is ontwikkeld binnen het project *GAS Geven*, een project dat werd mogelijk gemaakt door NRO. Kinderen met een speciale onderwijsbehoefte (zowel in het reguliere basisonderwijs als in het SO en SBO) boeken soms maar langzaam vooruitgang. Reguliere, vaak summatieve, toetsinstrumenten geven bovendien onvoldoende zicht op de ontwikkelstappen die kinderen maken. De kinderen hebben bijvoorbeeld een individuele leerlijn met een andere uitstroombestemming en dus ook anders geformuleerde doelen. Meer nut dan reguliere instrumenten hebben instrumenten voor formatieve toetsing die niet alleen de progressie op hoofdlijnen zichtbaar maakt, maar die het ook mogelijk maakt het behalen van individueel gestelde interventiedoelen te objectiveren. GAS is een methodiek die voor dit doel gebruikt kan worden. In de workshop hebben de deelnemers aan de hand van een case kennis kunnen maken met het werken met GAS door zelf concrete doelen bij deze case op te stellen en daar ontwikkelstappen bij te formuleren.

Judith Stoep is projectleider bij het Expertisecentrum Nederlands en docent/liaison officer op de Radboud Universiteit voor de opleiding Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde.

- Download [de presentatie](#)

Saskia Versloot sloot de dag af door enkele hartenkreten en wensen die op postkaarten geschreven waren voor te lezen. Iedereen die het eens was met een wens of opmerking kon dat zichtbaar maken door te gaan staan. Dat gebeurde bijvoorbeeld bij deze wens "*Nog vele dagen zoals deze met divers programma voor onderwijsbegeleiders gekoppeld aan diverse facetten van taal en lezen!*" Daar gaan wij ook voor staan!

